

SATVERSMES TIESA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR JAUTĀJUMU UZDOŠANU EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA PIEŅEMŠANAI lietā Nr. 2024-10-03

Rīgā

2025. gada 29. aprīlī

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis, Anita Rodiņa, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

pēc Enefit Green SIA, Utilitas Wind SIA, “TCK” SIA, sabiedrības ar ierobežotu atbildību “VĒJA PARKS 10” un EKO Ziemeļi SIA konstitucionālajām sūdzībām,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2025. gada 31. marta tiesas sēdē izskatot lietu “Par Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” 142.⁴ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”,

konstatēja:

I. Strīda pamatā esošie fakti

1. Ministru kabinets 2018. gada 19. jūnijā pieņēma noteikumus Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 350), kas stājās spēkā 2018. gada 1. jūlijā.

Ar Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojumu Nr. 46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam” apstiprināts Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam (turpmāk – Enerģētikas un klimata plāns), saskaņā ar kuru citstarp līdz 2030. gada beigām plānots attīstīt lielas jaudas vēja parkus un izveidot vienu lielas jaudas atkrastes (jūras piekrastes zonas) vēja parku, kuru kopējā jauda ir vismaz 800 megavati.

Ministru kabinets 2022. gada 22. februāra sēdē atbalstījis Ekonomikas ministrijas iesniegtajā informatīvajā ziņojumā “Stratēģiskie vēja enerģijas ražošanas attīstības projekti valsts meža zemēs” (turpmāk – Informatīvais ziņojums) ietvertu risinājumu Enerģētikas un klimata plāna mērķu sasniegšanai. Informatīvajā ziņojumā piedāvāts valstij pilnībā piederošajām kapitālsabiedrībām – akciju sabiedrībai “Latvenergo” un akciju sabiedrībai “Latvijas valsts meži” – dibināt meitassabiedrību ar uzdevumu līdz 2027. gadam ieviest vēja elektrostacijas ar jaudu orientējoši 800 megavati. Ministru kabinets minētajā sēdē uzdevis akciju sabiedrības “Latvenergo” un akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” kapitāldaļu turētājiem līdz 2022. gada 1. maijam sagatavot un iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā tiesību akta projektu par atļaujas sniegšanu kopuzņēmuma dibināšanai, lai valsts meža zemē īstenotu vēja parku projektus un tādējādi veicinātu Enerģētikas un klimata plānā izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Ar Ministru kabineta 2022. gada 27. jūnija rīkojumu Nr. 464 “Par atļauju akciju sabiedrībai “Latvenergo” un akciju sabiedrībai “Latvijas valsts meži” iegūt līdzdalību to jaundibināmajā kopuzņēmumā” akciju sabiedrībai “Latvenergo” un akciju sabiedrībai “Latvijas valsts meži” atļauts iegūt līdzdalību jaundibināmajā

kopuzņēmumā. Jau 2022. gada 22. jūlijā komercreģistrā reģistrēta akciju sabiedrības “Latvenergo” un akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dibinātā meitassabiedrība SIA “Latvijas vēja parki”. Savukārt atbilstoši SIA “Latvijas vēja parki” 2024. gada 24. aprīļa dalībnieku reģistra nodalījumam Nr. 3 akciju sabiedrība “Latvenergo” šobrīd ir vienīgā SIA “Latvijas vēja parki” dalībniece (īpašniece).

Ar Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 308 “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumos Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi”” Noteikumi Nr. 350 tika papildināti ar 4.¹ nodaļu “Apbūves tiesības piešķiršana vēja parka moduļa ierīkošanai” (87.¹–87.¹³ punkts) un 142.¹–142.⁶ punktu. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 350 87.¹ punktu apbūves tiesību uz neapbūvētu zemesgabalu, kurā būtu pamatoti veikt vēja elektroenerģijas parka moduļa (turpmāk – vēja parks) ierīkošanas izpēti, piešķir saskaņā ar šo noteikumu 4. nodaļu “Apbūves tiesības piešķiršana”, ciktāl 4.¹ nodaļā nav noteikts citādi.

Noteikumu Nr. 350 142.⁴ punkts (turpmāk – apstrīdētā norma) nosaka: “142.⁴ Lai nodrošinātu valsts stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai, enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību, valsts meža zemju valdītājs līdz 2023. gada 31. decembrim šo noteikumu 87.² punktā minētajās izsolēs un šo noteikumu 87.³ punktā minētajā publicējamajā informācijā neiekļauj līdz 50 000 hektāru no valsts meža zemēm. Subjekts, kura visas kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām, 45 dienu laikā pēc šo noteikumu stāšanās spēkā iesniedz valsts meža zemju īpašniekam pamatotu iesniegumu piešķirt izpēti un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs. Zemkopības ministrija izvērtē iesniegumu un sagatavo informāciju Ministru kabineta lēmuma pieņemšanai par šo noteikumu 87.² punktā minētā vienreizējā maksājuma apmēru par tiesībām noslēgt šo noteikumu 87.⁵ punktā minēto apbūves tiesības līgumu, ņemot vērā neatkarīga vērtētāja vērtējumu par tirgus cenu. Valsts meža zemes īpašnieks piešķir izpēti un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs, ja par to lemj Ministru kabinets.”

Saskaņā ar apstrīdēto normu SIA “Latvijas vēja parki” iesniedza Zemkopības ministrijai 2023. gada 20. jūlija iesniegumu par izpētes un apbūves tiesību piešķiršanu stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemē. Minētajā iesniegumā norādīti SIA “Latvijas vēja parki” izraudzītie zemesgabali stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai ar kopējo platību 39 941 hektārs un kopējo minimālo uzstādāmo jaudu 800 megavati. Savukārt Ministru kabinets ar 2023. gada 28. novembra rīkojumu Nr. 831 “Par vienreizējā maksājuma apmēra apstiprināšanu saistībā ar tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietošanai valsts meža zemē” apstiprināja vienreizējo maksājumu 3 142 877 *euro* apmērā, kas noteikts atbilstoši neatkarīga vērtētāja vērtējumam un SIA “Latvijas vēja parki” ir jāsamaksā par tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai šā rīkojuma pielikumos norādītajās teritorijās ar kopējo platību aptuveni 39 941 hektārs, kā arī uzdeva Zemkopības ministrijai piešķirt SIA “Latvijas vēja parki” izpētes un apbūves tiesības uz 30 gadiem.

Visbeidzot akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži” izsludināja izsoli uz atlikušajiem 153 780 hektāriem valsts meža zemes. Izsole sākās 2023. gada 22. novembrī un noslēdzās 2023. gada 22. decembrī. Ar akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” 2024. gada 16. janvāra un 30. janvāra lēmumiem un Zemkopības ministrijas 2024. gada 8. marta vēstuli tika apstiprināti izsoles rezultāti. Nosolītas tika 18 no 38 izsoles daļām, bet līgumi noslēgti attiecībā uz 15 izsoles daļām ar kopējo platību 61 471 hektārs un kopējo nosolīto vienreizējo maksājumu 2 001 875 eiro.

2. Pieteikumu iesniedzējas – Enefit Green SIA, Utilitas Wind SIA, “TCK” SIA, sabiedrība ar ierobežotu atbildību “VĒJA PARKS 10” un EKO Ziemeļi SIA (turpmāk – Pieteikumu iesniedzējas) – uzskata, ka apstrīdētā norma pārkāpj Līgumu par Eiropas Savienības darbību, jo paredz valsts atbalsta sniegšanu un Ministru kabinets par to nav informējis Eiropas Komisiju.

Pieteikumu iesniedzējas ir kapitālsabiedrības, kas vēlējušās iegūt apbūves tiesības uz valsts meža zemi vēja parku ierīkošanai. Enefit Green SIA,

Utilitas Wind SIA, “TCK” SIA un sabiedrība ar ierobežotu atbildību “VĒJA PARKS 10” ir Igaunijā reģistrētas kapitālsabiedrības OÜ Utilitas Wind meitas sabiedrības. Savukārt EKO Ziemeļi SIA ir Luksemburgā reģistrētas kapitālsabiedrības Taaleri SolarWind III Holdings S.à r.l. meitas sabiedrība.

Pēc Pieteikumu iesniedzēju ieskata, apstrīdētajā normā paredzētā kārtība neatbilst tirgus ekonomikas dalībnieka kritērijam un ir uzskatāma par valsts atbalstu, jo paredz valsts kapitālsabiedrībai piešķirt tādas priekšrocības, kādas tā nevarētu saņemt apstākļos, kas atbilst parastiem tirgus apstākļiem.

Apbūves tiesības uz valsts meža zemi vēja parku ierīkošanai tiekot piešķirtas divos veidos: publiskas personas kapitālsabiedrībai ar vērtējuma metodi, bet visiem pārējiem tirgus dalībniekiem – izsoles kārtībā. Šādos apstākļos, kad abas metodes tiek paralēli izmantotas vienu un to pašu publisko resursu dažādu daļu piešķiršanai, vērtējuma izmantošana kā izņēmums no vispārējās izsoles kārtības esot acīmredzama priekšrocības piešķiršana valsts kapitālsabiedrībai. Atsaucoties uz Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 24. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-214/12 P, C-215/12 P un C-223/12 P “*Land Burgenland v Commission*”, Pieteikumu iesniedzējas norādījušas, ka izsoles procedūra ir labāk piemērota tirgus cenas noteikšanai, savukārt vērtējuma metode var tikt piemērota vienīgi tad, ja izsole nav rīkota vai arī nav bijusi atklāta, pārskatāma un bez nosacījumiem.

Sākumcenas noteikšanai par katru izsoles daļu ticis sagatavots novērtējums, taču visos gadījumos, kad izsolē piedalījās vairāk nekā viens pretendents, faktiski nosolītais vienreizējais maksājums par līguma noslēgšanu bijis vairākkārt lielāks nekā vērtētāja noteiktais. Turklāt esot jāņem vērā, ka valsts kapitālsabiedrībai nodotās valsts meža zemes tirgus vērtība bijusi augstāka nekā teritorijām, kas palika pāri un tika izsolītas izsolē. Pat ja neatkarīga vērtētāja noteiktā cena būtu atbildusi tirgus cenai, valsts kapitālsabiedrībai esot piešķirta priekšrocība prioritāri izvēlēties piemērotāko valsts meža zemi, kā arī apbūves tiesības uz šo zemi iegūt ātrāk nekā tās konkurentiem. Turklāt abstrakts pieņēmums par to, ka vērtējuma metodes izmantošana ir piemērota tam, lai noteiktu, vai ir izpildījies privātā tirgus

ekonomikas dalībnieka kritērijs, neesot pieļaujams un vajagot ņemt vērā arī to, ka pārējiem tirgus dalībniekiem tiek piemērota izsoles kārtība.

Pieteikumu iesniedzējas norādījušas, ka SIA “Latvijas vēja parki” piešķirtā priekšrocība nevar tikt attaisnota, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punktu, jo neatbilst Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 “*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*” izvirzītajiem nosacījumiem. Proti, valsts neesot noteikusi SIA “Latvijas vēja parki” konkrētu uzdevumu ar īpašām iezīmēm, kuru cits uzņēmums, ņemot vērā savas komerciālās intereses, neuzņemtos vai neuzņemtos tādā pašā mērā vai ar tādiem pašiem nosacījumiem. Jau šobrīd pastāvot konkurētspējīgs tirgus vēja enerģijas ražošanai un vēja parku attīšanai, līdz ar to minēto komercdarbību nevarot uzskatīt par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.

Ņemot vērā minēto, Pieteikumu iesniedzējas lūgušas Satversmes tiesu apturēt tiesvedību lietā un lemt par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – uzskata, ka apstrīdētā norma nepārkāpj regulējumu valsts atbalsta jomā.

Apstrīdētā norma esot vērsta uz to, lai pēc iespējas efektīvāk un lietderīgāk veicinātu valsts funkciju izpildi klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības jomās, speciālā kārtībā atvēlot valstij piederošu meža zemi stratēģiski nozīmīgu vēja parku būvniecībai. Valstij vajagot saglabāt kontroli pār publisko kapitālsabiedrību – stratēģiski nozīmīgo vēja parku attīstītāju –, lai nodrošinātu to, ka valsts klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības mērķi tiek sasniegti noteiktajos termiņos.

Apstrīdētajā normā paredzētais pasākums atbilstot privātā ieguldītāja kritērijam, jo neatkarīga eksperta novērtējums esot pieļaujama tirgus vērtības noteikšanas metode. Proti, ja valsts saņem tirgus cenu par lietošanas tiesību uz tai piederošo zemi piešķiršanu, tā rīkojoties tāpat, kā salīdzināmos apstākļos rīkotos privāts ieguldītājs. Apstrīdētajā normā izraudzītā metode – neatkarīga eksperta

vērtējums – esot atbilstoša un piemērota tirgus cenas noteikšanai un atbilst arī valsts atbalsta regulējumam. Valstij esot rīcības brīvība izvēlēties metodi konkrētā darījuma tirgus cenas noteikšanai. Tirgus cenu varot noskaidrot ar vairākām alternatīvām metodēm, un starp šīm metodēm nepastāvēt hierarhija. Gan izsole, gan arī neatkarīga eksperta novērtējums esot pieļaujamas un alternatīvas metodes tirgus vērtības noteikšanai. Turklāt neatkarīga vērtētāja noteiktā tirgus cena praksē esot izrādījusies augstāka par vidējo izsolēs nosolīto vienreizējo maksājumu.

4. Pieaicinātā persona – Finanšu ministrija – uzskata, ka apstrīdētajā normā paredzētais pasākums nav uzskatāms par komercdarbības atbalstu.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts paredzot četras kumulatīvas komercdarbības atbalsta pazīmes. Apstrīdētā norma neparedzot ekonomisku priekšrocību minētās līguma normas izpratnē, tāpēc izskatāmajā lietā neizpildoties viens no kritērijiem pasākuma atzīšanai par komercdarbības atbalstu.

Priekšrocība esot ikviens saimniecisks labums, ko komercsabiedrība nebūtu varējusi gūt parastos tirgus apstākļos, tas ir, bez valsts iejaukšanās. Apstrīdētajā normā esot iekļauts Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai atbilstošs risinājums, lai nodrošinātu darījuma atbilstību tirgus nosacījumiem, proti, esot paredzēta vienreizējās maksas apmēra noteikšana atbilstoši vērtējumam, ko veicis neatkarīgs vērtētājs.

5. Pieaicinātā persona – Konkurences padome – norāda, ka SIA “Latvijas vēja parki” ar valsts pozitīvu aktu ir uzticēts konkrēts uzdevums un vēja enerģijas ražošana varētu tikt uzskatīta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta izpratnē.

SIA “Latvijas vēja parki” esot dibināta, pamatojoties uz Ministru kabineta rīkojumu, ar vispārēju stratēģisku mērķi īstenot stratēģiski svarīgu vēja parku projektus Enerģētikas un klimata plānā iekļauto mērķu sasniegšanai un turpmākai virzībai uz klimatneitralitātes sasniegšanu, veicinot enerģētiskās neatkarības nodrošināšanu. Turklāt no Informatīvā ziņojuma izrietot, ka privātie projektu

attīstītāji, visticamāk, nevarēs sasniegt Enerģētikas un klimata plānā noteiktos nacionālas nozīmes stratēģiskos mērķus noteiktajā termiņā, to nepietiekamās kapacitātes, projektu nelielā mēroga un attīstītāju nepietiekamās ilgtspējas dēļ.

II. Eiropas Savienības tiesiskais regulējums

6. Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.–108. pants.

III. Latvijas tiesiskais regulējums

7. Satversmes 91. panta pirmais teikums nosaka: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

8. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 6.⁵ panta trešā daļa nosaka: “Publiskas personas neapbūvēta zemesgabala apbūves tiesības piešķiršanas kārtību, maksas par apbūves tiesības piešķiršanu noteikšanas metodiku, apbūves tiesības piešķiršanas izņēmumus, kā arī atsevišķus apbūves tiesības piešķiršanas līgumā ietveramos tipveida nosacījumus noteic Ministru kabinets.”

9. Noteikumu Nr. 350 76., 77. un 87.² punkts nosaka:

“76. Lēmumu par neapbūvēta zemesgabala apbūves tiesības piešķiršanu pieņem publiskas personas institūcija, kuras valdījumā ir attiecīgais neapbūvētais zemesgabals. Lēmumā par neapbūvēta zemesgabala apbūves tiesības piešķiršanu var noteikt, ka neapbūvētā zemesgabala apbūves tiesības piešķiršanas procedūru veic attiecīgā neapbūvētā zemesgabala pārvaldītājs (turpmāk – apbūves tiesības piešķirējs).

77. Neapbūvēta zemesgabala apbūves tiesīgo noskaidro rakstiskā, mutiskā vai elektroniskā izsolē. Apbūves tiesības piešķirējs pieņem lēmumu par piemērojamo izsoles veidu, apstiprina publicējamo informāciju par apbūves tiesības objektu, nodrošina izsoles atklātumu un dokumentē izsoles procedūru.

87.² Apbūves tiesīgo uz neapbūvētu zemesgabalu, kurā būtu pamatoti veikt vēja parka ierīkošanas izpēti un ierīkošanu, noskaidro apbūves tiesības piešķirēja organizētā izsolē, kurā apbūves tiesības pretendenti ar augšupejošu soli sola vienreizēju maksājumu par tiesībām noslēgt šo noteikumu 87.⁵ punktā minēto apbūves tiesības līgumu. Viena izsoles soļa minimālā vērtība ir pieci *euro* par hektāru.”

IV. Iemesli, kuru dēļ Satversmes tiesai ir šaubas par Eiropas Savienības tiesību iztulkošanu

10. Izskatāmajā lietā Satversmes tiesai ir jāpārbauda, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Ministru kabinets atšķirīgu attieksmi pret salīdzināmos apstākļos esošām personām var noteikt vienīgi ar normatīvajos tiesību aktos paredzētajā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tostarp ievērojot labas likumdošanas principu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2023. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2022-31-03 18. punktu*). Turklāt saskaņā ar labas likumdošanas principu Ministru kabinetam jāizvērtē normatīvajā aktā paredzēto tiesību normu atbilstība Eiropas Savienības tiesību normām (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2023. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2022-28-03 13.2.3. punktu*).

Pieteikumu iesniedzējas uzskata, ka apstrīdētā norma paredz valsts atbalsta sniegšanu valstij piederošai kapitālsabiedrībai, taču tas nav darīts zināms Eiropas Komisijai. Tātad apstrīdētā norma neatbilstot Eiropas Savienības tiesību normām.

No Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbalsta pasākums, kas īstenots, neievērojot no Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punkta izrietošos pienākumus, ir nelikumīgs (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2024. gada 11. janvāra sprieduma lietā C-220/23 “Prezes Urzędu Regulacji Energetyki” 29. punktu*). Turklāt valsts atbalsta vai

atbalsta shēmas atbilstības iekšējam tirgum izvērtēšana ir ekskluzīvā Eiropas Komisijas kompetencē (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-179/20 “Fondul Proprietatea” 83. punktu*).

Tātad, ja apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu, Ministru kabinetam bija no Eiropas Savienības tiesībām izrietošs pienākums par to paziņot Eiropas Komisijai. Šādā gadījumā tas, ka Ministru kabinets par minēto pasākumu nav paziņojis Eiropas Komisijai, varētu būt pamats secinājumam, ka apstrīdētajā normā paredzētā atšķirīgā attieksme nav noteikta ar normatīvajos tiesību aktos paredzētajā kārtībā pieņemtu tiesību normu. Attiecīgi apstrīdētā norma varētu tikt atzīta par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18. un 19. punktu*).

11. Satversmes tiesas nolēmumi nav pārsūdzami, tāpēc tad, ja lietas iznākums ir atkarīgs no Eiropas Savienības tiesību aktu iztulkošanas, Satversmes tiesai jāpārlicinās, vai konkrēto jautājumu jau iepriekš nav izskaidrojusi Eiropas Savienības Tiesa, vai attiecīgajos tiesību aktos noteiktais ir tik skaidrs, ka nerada nekādas saprātīgas šaubas, un jālemj, vai ir nepieciešams saņemt prejudiciālu nolēmumu no Eiropas Savienības Tiesas (sk., piemēram, *Satversmes tiesas 2025. gada 31. marta lēmuma par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai lietā Nr. 2024-09-01 10. punktu*).

12. Satversmes tiesai ir šaubas par to, vai apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru, konkrētu pasākumu var kvalificēt kā “valsts atbalstu” Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē tad, ja ir izpildījušies četri nosacījumi, proti: pastāv valsts iejaukšanās vai “valsts līdzekļu izmantošana”, šī iejaukšanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, ar minēto iejaukšanos tiek piešķirta

selektīva priekšrocība tās saņēmējam un ar šo iejaukšanos tiek kropļota konkurence vai tiek radīti tās kropļošanas draudi (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 12. janvāra sprieduma apvienotajās lietās C-702/20 un C-17/21 “DOBELES HES” 31. punktu*).

Eiropas Savienības Tiesa sniedz Eiropas Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas iesniedzējtiesai ļauj noteikt, vai valsts pasākums var tikt kvalificēts kā “valsts atbalsts” Eiropas Savienības tiesību izpratnē, lai iesniedzējtiesa varētu pieņemt nolēmumu tās izskatāmajā lietā (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 12. janvāra sprieduma apvienotajās lietās C-702/20 un C-17/21 “DOBELES HES” 58. punktu un 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-179/20 “Fondul Proprietatea” 85. punktu*).

Ministru kabinets apstrīdētajā normā ir paredzējis izņēmumu no vispārējās izsoles kārtības apbūves tiesību piešķiršanai. Proti, vispārējā kārtība ir tāda, ka apbūves tiesīgo uz neapbūvētu zemesgabalu, kurā būtu pamatoti veikt vēja parka ierīkošanas izpēti un ierīkošanu, noskaidro apbūves tiesību piešķirēja organizētā izsolē, kurā apbūves tiesību pretendenti ar augšupejošu soli sola vienreizēju maksājumu par tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu (*sk. Noteikumu Nr. 350 87.¹ un 87.² punktu*). Turpretim saskaņā ar apstrīdēto normu izsolēs netika iekļauts aptuveni 39 941 hektārs SIA “Latvijas vēja parki” izraudzītās valsts meža zemes (*sk. SIA “Latvijas vēja parki” 2023. gada 20. jūlija iesniegumu par izpēti un apbūves tiesību piešķiršanu stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietojumam valsts meža zemēs. Pieejams: tapportals.mk.gov.lv*). Apbūves tiesības uz minēto zemi tika piešķirtas SIA “Latvijas vēja parki” par neatkarīga vērtētāja vērtējumā noteikto vienreizējo maksājumu 3 142 877 euro (*sk. Ministru kabineta 2023. gada 28. novembra rīkojumu Nr. 831 “Par vienreizējā maksājuma apmēra apstiprināšanu saistībā ar tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietojumam valsts meža zemēs”*).

Satversmes tiesai nav šaubu, ka apstrīdētā norma paredz valsts līdzekļu piešķiršanu (*sal. sk. Eiropas Savienības Tiesas 2024. gada 7. marta sprieduma lietā C-558/22 “Fallimento Esperia and GSE” 67.–72. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa jau atzinusi, ka valsts piešķirts atbalsts elektroenerģijas

ražotājiem var apdraudēt konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 18. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-16-03 15.2. punktu*; sk. arī *Eiropas Savienības Tiesas 2024. gada 7. marta sprieduma lietā C-558/22 “Fallimento Esperia and GSE” 64. punktu*). Tomēr izskatāmajā lietā pastāv atšķirīgi viedokļi par to, vai ar apstrīdētajā normā paredzēto iejaukšanos tiek piešķirta selektīva priekšrocība tās saņēmējam.

12.1. Par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē ir uzskatāmi valsts pasākumi jebkādā formā, kuri tieši vai netieši ir labvēlīgi noteiktiem uzņēmumiem vai ir uzskatāmi par ekonomisku priekšrocību, kādu uzņēmums nebūtu varējis gūt parastos tirgus apstākļos. Lai novērtētu, vai pastāv priekšrocība, kādu uzņēmums nebūtu varējis gūt parastos tirgus apstākļos, piemēro privātā tirgus dalībnieka principu (sk., piemēram, *Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 23. novembra sprieduma lietā C-758/21 P “Ryanair and Airport Marketing Services” 140.–142. punktu*; sk. arī *Komisijas paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01) 73. un turpmākos punktus*).

Tomēr, lai novērtētu, vai pastāv tāda priekšrocība, kādu uzņēmums parastos tirgus apstākļos nebūtu varējis gūt, ir jāņem vērā tikai tās priekšrocības un saistības, kas attiecas uz valsts situāciju privātā tirgus dalībnieka statusā, bet jāizslēdz tās, kas ir saistītas ar valsts kā varas nesējas statusu (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 6. marta sprieduma lietā C-579/16 P “Commission v FIH Holding and FIH Erhvervsbank” 55. punktu*). Proti, ja valsts ir rīkojusies kā valsts varas nesēja, nevis ekonomikas dalībiece, tad privātā tirgus dalībnieka princips nav piemērojams (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 13. marta sprieduma apvienotajās lietās C-746/23 un C-747/23 “Civildale and Flag” 42. punktu*). Savukārt tad, ja dalībvalsts norāda, ka ir rīkojusies kā privāts tirgus dalībnieks, tai šaubu gadījumā ir pārlicinoši un ar objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem jāpierāda, ka valsts īstenotais pasākums izriet no tās kā privātā tirgus dalībnieka statusa (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 11. novembra sprieduma lietā C-933/19 P “Autostrada Wielkopolska v Commission and Poland” 106. punktu un 2013. gada 24. oktobra sprieduma*

apvienotajās lietās C-214/12 P, C-215/12 P un C-223/12 P “Land Burgenland v Commission” 57. un 58. punktu).

Apstrīdētajā normā ir norādīts, ka minētais izņēmums no vispārējās izsoles kārtības noteikts nolūkā nodrošināt valsts stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai, kā arī enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību. Konkurences padome norādījusi, ka SIA “Latvijas vēja parki” ir dibināta, ņemot vērā virkni politikas plānošanas dokumentu ar vispārēju stratēģisku mērķi īstenot stratēģiski svarīgu vēja parku projektus Enerģētikas un klimata plānā iekļauto mērķu sasniegšanai un turpmākai virzībai uz klimatneitralitātes sasniegšanu, veicinot enerģētiskās neatkarības nodrošināšanu. Savukārt Ministru kabinets norādījis, ka apstrīdētā norma ir vērsta uz to, lai pēc iespējas efektīvāk un lietderīgāk veicinātu valsts funkciju izpildi klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības jomās, speciālā kārtībā atvēlot valstij piederošu meža zemi stratēģiski nozīmīgu vēja parku būvniecībai. Valstij vajagot saglabāt kontroli pār kapitālsabiedrību, kas attīsta stratēģiski nozīmīgos vēja parkus, lai nodrošinātu to, ka valsts klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības mērķi tiek sasniegti noteiktajos termiņos. Tādējādi apstrīdētajā normā paredzētā pasākuma raksturs un priekšmets, konteksts, kādā tas iekļaujas, kā arī izvirzītais mērķis liecina par to, ka valsts, šo normu pieņemot, ir rīkojusies kā valsts varas nesēja, nevis kā privāts tirgus dalībnieks.

Turklāt Ministru kabinets norādījis, ka valsts par apbūves tiesību piešķiršanu uz tai piederošajām zemēm ir saņēmusi tirgus cenu, tātad ir rīkojusies tāpat, kā salīdzināmos apstākļos rīkotos privāts tirgus dalībnieks. Tomēr tas, ka apbūves tiesības, iespējams, ir piešķirtas par tirgus cenu, nenozīmē, ka ir piemērojams privātā tirgus dalībnieka princips (*sal. sk. Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 7. marta sprieduma lietā C-127/16 P “SNCF Mobilités v Commission” 141. punktu*). Savukārt Informatīvajā ziņojumā norādīts, ka stratēģiskie vēja enerģijas ražošanas attīstības projekti tiek īstenoti bez jebkādiem valsts atbalsta mehānismiem atbilstoši racionālam biznesa plānam, bet ne ar pārmērīgām atdeves prasībām. Projekta kapitāla atdevei vajagot būt atbilstošai vismaz vidējai kapitāla atdevei tirgū konkrētajā sektorā. Minētie projekti nesīšot

lielāku atdevi nekā citi kapitāla tirgi, līdz ar to ieguldījums no privātā investora viedokļa šajos projektos uzskatāms par ekonomiski pamatotu (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 102.–103. un 121. lp.*). Tomēr minētie ekonomiskie apsvērumi par stratēģiski nozīmīgu vēja parku projektu atdevi nav bijuši izšķiroši apstrīdētās normas pieņemšanā.

Nemot vērā minēto, Satversmes tiesai radušās šaubas, vai izskatāmajā lietā, vērtējot to, vai apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu, ir piemērojams privātā tirgus dalībnieka princips.

12.2. Piemērojot privātā tirgus dalībnieka principu, būtībā ir jāpārbauda, vai privāts tirgus dalībnieks parastos tirgus apstākļos, situācijā, kas ir pēc iespējas vistuvākā attiecīgajai valsts situācijai, būtu īstenojis tādu pašu pasākumu, kādu izskatāmajā gadījumā ir īstenojusi valsts. Šādā kontekstā ir jāvērtē, vai uzņēmums, kas saņem labumu, ar to salīdzināmu labumu noteikti nebūtu saņēmis no šāda privātā tirgus dalībnieka. Šajā ziņā par nozīmīgu ir uzskatāma jebkura informācija, kas noteikti var ietekmēt vidēji piesardzīga un rūpīga privātā tirgus dalībnieka lēmumu pieņemšanas procesu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 23. novembra sprieduma lietā C-758/21 P “Ryanair and Airport Marketing Services” 141.–144. punktu*).

Privāts tirgus dalībnieks parastos tirgus apstākļos, cenšoties iegūt visaugstāko cenu par apbūves tiesībām uz tam piederošajiem zemesgabaliem, visticamāk, neparedzētu atšķirīgu kārtību apbūves tiesību piešķiršanai atkarībā no tā, kam pieder pretendenta kapitāla daļas. Privātā tirgus dalībnieka lēmumu pieņemšanas procesu neietekmē valsts politikas apsvērumi klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības jomā. Tāpēc šāds tirgus dalībnieks, visticamāk, neparedzētu vienam konkrētam uzņēmumam tiesības privilēģētā kārtā izvēlēties piemērotākos zemesgabalus vēja parku attīstīšanai un nepiešķirtu tam apbūves tiesības uz šiem zemesgabaliem par vērtētāja norādīto cenu, nerīkojot izsoli.

Tomēr Ministru kabinets apgalvo, ka apbūves tiesības izņēmuma kārtībā SIA “Latvijas vēja parki” ir piešķirtas par tirgus cenu. Starp Eiropas Komisijas atzītajām tirgus vērtības noteikšanas metodēm neesot savstarpējas hierarhijas, turklāt apstrīdētajā normā izraudzītā metode – neatkarīga eksperta vērtējums – esot

atbilstoša un piemērota tirgus cenas noteikšanai. Turpretim Pieteikumu iesniedzējas būtībā norādījušas uz to, ka cena, par kādu SIA "Latvijas vēja parki" ieguvusi apbūves tiesības, neatbilst tirgus vērtībai. Proti, tās uzskata, ka konkursa (izsoles) procedūra ir labāk piemērota tirgus cenas noteikšanai un vērtējuma metode var tikt piemērota tikai tad, ja izsole nav rīkota vai arī nav bijusi atklāta, pārskatāma un bez nosacījumiem. Turklāt apstrīdētā norma esot ļāvusi minētajai kapitālsabiedrībai iegūt apbūves tiesības un uzsākt projekta īstenošanu ātrāk nekā tās konkurentiem.

No Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka tirgus cena ir visaugstākā cena, ko privāts tirgus dalībnieks parastos tirgus apstākļos ir gatavs maksāt (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma apvienotajās lietās C-214/12 P, C-215/12 P un C-223/12 P "Land Burgenland v Commission"* 92. punktu). Pārdodot publiskas zemes par cenu, kas ir zemāka nekā tirgus vērtība, tās pircējam kā labuma guvējam var tikt piešķirta priekšrocība, kuras rezultāts ir valsts budžeta ieņēmumu samazinājums, proti, valsts atteikšanās no starpības starp zemesgabala tirgus vērtību un pircēja samaksāto zemāko cenu (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2015. gada 16. jūlija sprieduma lietā C-39/14 "BVVG"* 27. un 28. punktu). Lai pārbaudītu tirgus cenu, valsts iestādes var citstarp ņemt vērā īpašumtiesību nodošanā izmantoto formu, piemēram, atklātu konkursu, kas tiek uzskatīts par tādu, kurš nodrošina, ka pārdošana notikusi tirgus apstākļos, vai ekspertīzi, kas, iespējams, veikta īpašumtiesību nodošanas sakarā. Gadījumā, kad valsts iestāde pārdod tai piederošos līdzekļus, izmantojot atklātu, pārskatāmu un beznosacījuma procedūru uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus izteikšanai, var pieņemt, ka tirgus cena atbilst visaugstākajai piedāvātajai cenai, ja, pirmkārt, šis piedāvājums ir saistošs un ticams un, otrkārt, nav pamata ņemt vērā arī citus faktorus, nevis tikai tirgus cenu (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma apvienotajās lietās C-214/12 P, C-215/12 P un C-223/12 P "Land Burgenland v Commission"* 93. un 94. punktu). Cenu, kas atbilst tirgus vērtībai, var noteikt, izmantojot vairākas metodes, un, lai gan to vidū ir pārdošanas vairāksolītājam un ekspertīzes metodes, nav izslēgta iespējamība, ka šādu rezultātu var sasniegt arī ar citām metodēm. Tomēr pat tad, ja vērtēšanas metode ir saderīga

ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. pantu, nevar izslēgt iespējamību, ka atsevišķos gadījumos ar šo metodi tiek iegūts rezultāts, kas atšķiras no tirgus vērtības. Šādos apstākļos valsts tiesai ir pienākums šo metodi nepiemērot (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 19. oktobra sprieduma lietā C-325/22 “Ministar na zemedelieto, hranite i gorite” 51. un 53.–55. punktu; sk. arī Komisijas paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01) 84. un turpmākos punktus*).

Izskatāmajā lietā Ministru kabinets apstiprinājis vienreizējo maksājumu 3 142 877 *euro* apmērā, kas noteikts atbilstoši neatkarīga vērtētāja vērtējumam, un SIA “Latvijas vēja parki” ir jāsamaksā par tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai (*sk. Ministru kabineta 2023. gada 28. novembra rīkojumu Nr. 831 “Par vienreizējā maksājuma apmēra apstiprināšanu saistībā ar tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietošanai valsts meža zemē”*). Apstrīdētajā normā paredzētā tirgus cenas noteikšanas metode – neatkarīga vērtētāja vērtējums – varētu būt saderīga ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. pantu. Tomēr Satversmes tiesai ir šaubas, vai ar šo metodi izskatāmās lietas apstākļos nav iegūts tāds rezultāts, kas atšķiras no tirgus vērtības. Lietas dalībnieki šajā ziņā ir salīdzinājuši neatkarīga vērtētāja vērtējumā noteikto cenu par apbūves tiesībām, kas piešķirtas SIA “Latvijas vēja parki”, un izsolē nosolīto cenu par apbūves tiesībām, kas piešķirtas pārējiem pretendentiem. Tomēr saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru privātā tirgus dalībnieka principa piemērošanā nozīmīga ir vienīgi informācija un attīstības tendences, kas bija prognozējamās brīdī, kad tika pieņemts lēmums veikt attiecīgo pasākumu. Tādējādi cenas, par kādām vēlāk tika nosolītas atlikušās zemes, kā apstāklis, kas radies pēc apstrīdētajā normā paredzētā pasākuma pieņemšanas, nav ņemamas vērā (*sal. sk. Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 23. novembra sprieduma lietā C-758/21 P “Ryanair and Airport Marketing Services” 144.–145. punktu*). Tajā pašā laikā tirgus cena ir visaugstākā cena, ko privāts tirgus dalībnieks parastos tirgus apstākļos ir gatavs maksāt un izsolē nosolītā cena vispār atbilst šai cenai. Tātad jau apstrīdētās normas

pieņemšanas brīdī bija prognozējams, ka teorētiskā tirgus cena, kas noteikta neatkarīga vērtētāja vērtējumā, iespējams, atšķirsies no faktiskās tirgus cenas, par kādu apbūves tiesības vēlāk tika nosolītas pārējiem pretendentiem.

Tādējādi saskaņā ar apstrīdēto normu apbūves tiesības uz valstij piederošu zemi tika piešķirtas valstij piederošai kapitālsabiedrībai, paredzot atkāpes no pārējiem tirgus dalībniekiem paredzētās kārtības. Proti, valstij piederošai kapitālsabiedrībai bija iespēja privilēģēti izvēlēties piemērotākos zemesgabalus vēja parku attīstīšanai un iegūt apbūves tiesības par neatkarīga vērtētāja vērtējumā norādīto tirgus cenu, bet pārējiem tirgus dalībniekiem bija iespēja iegūt apbūves tiesības uz atlikušajiem zemesgabaliem, piedaloties atklātā izsolē. Satversmes tiesai izskatāmajā lietā ir jānoskaidro, vai šāds valsts pasākums ir uzskatāms par priekšrocību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

12.3. Turklāt Satversmes tiesai ir radušies jautājumi par to, vai izskatāmajā lietā pastāv vēl citi apstākļi, kas norādītu uz to, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. pantā ietvertais valsts atbalsta jēdziens nav piemērojams.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts nav attiecināms uz tādu valsts pasākumu, kas uzskatāms par kompensāciju, ko uzņēmums saņem, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, jo šis uzņēmums faktiski finansālu labumu negūst un tādējādi pasākums nerada tam labvēlīgāku pozīciju konkurencē ar citiem uzņēmumiem. Valsts pasākums nav uzskatāms par priekšrocību minētā punkta izpratnē, ja ir izpildīti visi četri nosacījumi, kurus Eiropas Savienības Tiesa izvirzījusi 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 “*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*” (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 3. marta sprieduma apvienotajās lietās C-434/19 un C-435/19 “*Poste Italiane*” 57. punktu un 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-238/20 “*Sātiņi-S*” 46. punktu).

Atbilstoši pirmajam nosacījumam, kas izvirzīts Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 “*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*”, saņēmējam uzņēmumam faktiski ir jābūt noteiktiem sabiedrisko pakalpojumu pildīšanas pienākumiem un šiem

pienākumiem jābūt skaidri definētiem. Šā nosacījuma mērķis ir pārskatāmība un tiesiskā drošība, kas prasa minimālo kritēriju izpildi attiecībā uz vienu vai vairāku tādu publiskās varas aktu esību, kuros ir pietiekami skaidri definēts vismaz to sabiedrisko pakalpojumu saistību veids, ilgums un tvērums, kādas ir noteiktas uzņēmumiem, kuriem uzticēta šo saistību izpilde. Bez šo objektīvo kritēriju skaidras definīcijas nebūtu iespējams pārbaudīt, vai uz kādu konkrētu darbību varētu attiekties vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma jēdziens (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 3. marta sprieduma apvienotajās lietās C-434/19 un C-435/19 “Poste Italiane” 58. un 59. punktu*).

Valsts varas aktos SIA “Latvijas vēja parki” nav uzticēts neviens konkrēts uzdevums, turklāt tajos nav definētas minētās kapitālsabiedrības saistības, to raksturs, ilgums un tvērums. Tomēr valsts mērķis, dibinot minēto kapitālsabiedrību, ir bijis stratēģiski svarīgu vēja parku projektu īstenošana Enerģētikas un klimata plānā iekļauto mērķu sasniegšanai un turpmākai virzībai uz klimatneitralitātes sasniegšanu, veicinot enerģētiskās neatkarības nodrošināšanu (*sk. Ministru kabineta 2022. gada 27. jūnija rīkojumu Nr. 464 “Par atļauju akciju sabiedrībai “Latvenergo” un akciju sabiedrībai “Latvijas valsts meži” iegūt līdzdalību to jaundibināmajā kopuzņēmumā”*). Turklāt Ministru kabinets Satversmes tiesai iesniegtajā atbildes rakstā ir norādījis, ka valsts var nodrošināt šo mērķu īstenošanu, saglabājot kontroli pār minēto kapitālsabiedrību. Visbeidzot, SIA “Latvijas vēja parki” piešķirtās valsts meža zemes platība – 39 941 hektārs – ir noteikta atbilstoši pašreizējai vēja parku ierīkošanas praksei, lai minētā kapitālsabiedrība varētu sasniegt valsts izvirzīto mērķi – izvietot vēja parkus, kuru kopējā jauda ir vismaz 800 megavati (*sk. Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 308 “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumos Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi”” anotāciju un SIA “Latvijas vēja parki” 2023. gada 20. jūlija iesniegumu par izpētes un apbūves tiesību piešķiršanu stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs*). Ievērojot minēto, Satversmes tiesai ir jānoskaidro, vai par sabiedrisko pakalpojumu pildīšanas pienākumu noteikšanu var tikt uzskatīta valstij piederošas kapitālsabiedrības dibināšana

nolūkā iesaistīties vēja parku attīstīšanā, lai sasniegtu valsts izvirzītos klimatneitralitātes un enerģētiskās neatkarības mērķus valsts noteiktajos termiņos, taču neuzliekot šai kapitālsabiedrībai konkrētas saistības.

Atbilstoši otrajam un trešajam Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 “*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*” izvirzītajam nosacījumam par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu izmaksājamās kompensācijas aprēķināšanas parametriem jābūt iepriekš objektīvi un pārskatāmi noteiktiem un kompensācija nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams, lai pilnīgi vai daļēji segtu izmaksas, kuras radušās, izpildot sabiedriskā pakalpojuma saistības (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 15. maija sprieduma lietā C-706/17 “*Achema and Others*” 100. un 101. punktu). Visbeidzot, saskaņā ar ceturto nosacījumu, kas izvirzīts Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 “*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*”, gadījumā, kad tas uzņēmums, kuram noteikti sabiedrisko pakalpojumu pienākumi, netika izraudzīts publiskā iepirkuma procedūras ietvaros, vajadzīgās kompensācijas apmērs ir jānosaka, pamatojoties uz to izmaksu analīzi, kādas, pildot šos pienākumus, būtu radušās tipiskam, labi pārvaldītam un sabiedrisko pakalpojumu pienākumu izpildei pienācīgi aprīkotam uzņēmumam, ņemot vērā ar šiem pienākumiem saistītos ieņēmumus, kā arī saprātīgu peļņu par šo pienākumu izpildi (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 15. maija sprieduma lietā C-706/17 “*Achema and Others*” 100. un 118. punktu).

Izskatāmajā gadījumā SIA “Latvijas vēja parki” piešķirtais valsts meža zemes apmērs noteikts, ievērojot valsts izvirzīto mērķi – tādu vēja parku izvietošānu, kuru kopējā jauda ir vismaz 800 megavati. Tādējādi SIA “Latvijas vēja parki” iespējamās priekšrocības pirmšķietami ir piešķirtas, ciktāl tās nepieciešamas minētā valsts mērķa sasniegšanai. Tomēr izskatāmajā gadījumā iespējamā “kompensācija” SIA “Latvijas vēja parki” izpaužas nevis kā finansiāls maksājums šai kapitālsabiedrībai, bet gan kā privilīģētas tiesības izvēlēties zemes vēja parku ierīkošanai, kā arī apbūves tiesību iegūšana par neatkarīga vērtētāja vērtējumā noteikto tirgus cenu, nevis vispārīgajā kārtībā, proti,

izsolē. Šādos apstākļos ir grūti vai pat neiespējami aprēķināt SIA "Latvijas vēja parki" piešķirtās "kompensācijas" apmēru un līdz ar to izlemt, vai tā ir noteikta atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedumā lietā C-280/00 "*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*" izvirzītajiem nosacījumiem. Līdz ar to Satversmes tiesai jānoskaidro arī tas, kā izskatāmās lietas apstākļos novērtēt apstrīdētajā normā paredzētās "kompensācijas" atbilstību lietā "*Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*" izvirzītajiem nosacījumiem.

Nemot vērā minēto, lietas izspriešanai ir nepieciešams noskaidrot, vai apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

13. Ja Satversmes tiesa atzītu apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, tā būtu uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja vien Satversmes tiesa spriedumā nenorādītu citu brīdi, ar kuru tā zaudē spēku (*sk. Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktu un 32. panta trešo daļu*). Lemjot par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, Satversmes tiesas procesā līdzsvarojamas sabiedrības intereses un atsevišķu personu pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. oktobra sprieduma lietā 2023-44-01 15. punktu*). Satversmes tiesai jāgādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no brīža, kad apstrīdētā norma zaudē spēku, neradītu pieteikuma iesniedzējiem vai citām personām Satversmē garantēto pamattiesību aizskārumu, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu valsts vai sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 8. aprīļa sprieduma lietā 2023-01-03 26.3. punktu*).

Kā atzinusi Eiropas Savienības Tiesa, tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Eiropas Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās drošības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām personām atsaukties uz tās interpretēto tiesību normu, lai apstrīdētu labticīgi nodibinātas tiesiskās attiecības. Lai varētu pieņemt lēmumu par šādu ierobežojumu, jābūt izpildītiem diviem būtiskiem kritērijiem, proti, ieinteresēto personu labticības esībai un būtisku

traucējumu rašanās riskam (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. C-439/19 “Latvijas Republikas Saeima (Pārkāpumu uzskaites punkti)” 132. punktu*).

No Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesām, kuras izskata strīdu, kas pamatots ar iespējamu Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punktā noteiktā pienākuma paziņot Komisijai par valsts atbalstu pārkāpumu, saskaņā ar savas valsts tiesībām ir jāizdara visi secinājumi gan attiecībā uz atbalsta pasākumu īstenošanas aktu spēkā esību, gan attiecībā uz pretēji šai tiesību normai piešķirtā finansiālā atbalsta atgūšanu. Pirms nelikumīga vai ar iekšējo tirgu nesaderīga atbalsta izmaksāšanas pastāvējušā agrākā stāvokļa atjaunošana ir prasība, kas nepieciešama, lai saglabātu to līgumu normu lietderīgo iedarbību, kuras attiecas uz valsts atbalstu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 19. decembra sprieduma lietā C-385/18 “Arriva Italia and Others” 84. un 85. punktu*). Tomēr tas vien, ka pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu, nenozīmē, ka Eiropas Komisija to nevarētu atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu. Turklāt, kā jau tika minēts iepriekš, valsts atbalsta atbilstības iekšējam tirgum izvērtēšana ir ekskluzīvā Eiropas Komisijas kompetencē.

Ievērojot minēto, izskatāmās lietas izspriešanai varētu būt nepieciešams noskaidrot, vai tad, ja apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē, kurš turklāt ir nelikumīgs, jo pārkāpj Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punkta prasības, to tomēr var atstāt spēkā līdz brīdim, kad Eiropas Komisija pieņem lēmumu par šā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu.

Nemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 26. panta pirmo daļu, Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, kā arī Satversmes tiesas 2017. gada 28. februāra lēmumu “Par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai”, Satversmes tiesa

nolēma:

1. Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus:

1.1. Vai, vērtējot apstrīdētajā normā paredzētā pasākuma atbilstību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā ietvertajam valsts atbalsta jēdzienam, ir piemērojams privātā tirgus dalībnieka princips?

1.2. Ja atbilde uz 1.1. jautājumu ir apstiprinoša, vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts ir iztulkojams tādējādi, ka pasākums, kāds paredzēts apstrīdētajā normā, ir uzskatāms par priekšrocību, kādu valstij piederoša kapitālsabiedrība parastos tirgus apstākļos nevarētu iegūt no privāta tirgus dalībnieka?

1.3. Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts ir iztulkojams tādējādi, ka pasākums, kāds paredzēts apstrīdētajā normā, nav uzskatāms par valsts atbalstu šā punkta izpratnē, jo ir kompensācija, ko uzņēmums saņem, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības?

1.4. Vai tad, ja apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē, to tomēr var atstāt spēkā, līdz Eiropas Komisija lemtu par šā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu?

2. Apturēt tiesvedību lietā līdz brīdim, kad stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums.

3. Nosūtīt Eiropas Savienības Tiesai šā lēmuma, pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikumi Nr. 53/2024, Nr. 59/2024 un Nr. 64/2024), Ministru kabineta atbildes rakstu (reģ. Nr. 588-2024, 589-2024 un 656-2024), Finanšu ministrijas viedokļa (reģ. Nr. 1095-2024) un Konkurences padomes viedokļa (reģ. Nr. 1112-2024), kā arī EKO Ziemeļi SIA lūguma uzdot jautājumus

Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma taisīšanai (reģ. Nr. 210-2025) kopijas.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina